

ਇਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ

ਮੇਰੇ ਲੋਕੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਮਿਥ ਕੇ ਚਲੀਏ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਸੀਂ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ, 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਆਮਦ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਦਲਣਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਚੰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਜੁਫਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਬਗ਼ਬਾਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ। ਬਗ਼ਬਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸਾਈਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਈਸ਼ ਕੋਲ ਏਨੇ ਸਾਧਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਕ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ, ਇਕ ਚੰਗੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਨਾ ਆਖ ਦੇਣਾ ਕਿ ਚੰਗੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੇ ਇਹਦੇ ਲਈ ਇਹਦਾ ਹੋਵੇ, ਸੂਝ ਹੋਵੇ। ਚੰਗੇ ਜੀਵਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਆਰਥਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁਫਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਭਾਵੁਕਤਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਭੁਗਾਡੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹਾਂ।

ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਅਜ਼ਾਦ ਸੀ

ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਅਸੀਂ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਐਸ ਸਪੂਤ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਪੁਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੈ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰੋਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ, ਰਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਉਹਦਾ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜਾਤ ਨਾ ਤੁਅਲਕ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਯਾਦ-ਮਨਾਈ, ਕਦੀ ਉਹਨੂੰ ਕੰਬੋਜ ਬਗ਼ਬਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ, ਕਦੀ ਇਕ ਸਿੰਘ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਉਲੜ ਪਏ ਕਿ ਉਹਦਾ ਬੁੱਤ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਟੋਪੀ ਵਾਲੀ ਬਣੇ ਜਾਂ ਪੱਗ ਵਾਲੀ। ਅਸੀਂ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਬਗ਼ਬਾਰੀ ਜਾਂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਨਾ ਜੋੜੀਏ, ਇਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਾਗ੍ਨਾ ਬਾਰਡਰ ਦੀ ਲੋਕ

ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਜਦੋਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਵੰਡ ਤਾਂ ਚਲੇ ਹੋਈ ਪਰ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਿਥਾਨ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਲਿਖਤਾਂ ਵਾਗ੍ਨਾ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਪਾਰ ਵੀ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਇਕ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਲੇਖਕ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ 'ਬਿਗਜ਼ ਫਾਲ ਅਪਾਹਟ' ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਤਰਜਮੇ ਬੱਲੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਲਿੱਪੀ ਅੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਿਲਲੇਖ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਿਥਾਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ, ਫਾਰਸੀ, ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਜਾਏ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾਏ। ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾਏ, ਚੰਗੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਿੱਲਕੁਲ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਉਲੜਣ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪਿਆ ਜਾਏ। ਸਾਡੀ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਾਂਝੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਹ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਅੜਚਣਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਨੇ ਇਕ ਕਾਨੁੰਹ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਾਗੀ ਤਿਆਗੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੀਜ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਗੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਇਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤੂ ਮੇਰੇ ਘਰ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਘਰ

ਜਦੋਂ ਜੀ ਕਰਦਾ, ਆ ਵੜ੍ਹਦੇ ਸੀ

ਪਰ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ

ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਤਿਆਗੀ ਵੀ ਮੈਂ

ਤੇਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ

ਘਰ ਤੇਰਾ ਹੈ, ਆਉਣਾ ਮੈਂ ਹੈ

ਪਰ ਪਰਮਿਟ ਇੱਥੋਂ ਹੋਰ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਨੁੰਹ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਰੁਕਾਵਣਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਚੰਗੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਹ ਜੜ੍ਹਗੀ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੀਵਣ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਇਸ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਕ ਨਵੇਂ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ। ਇਹ ਬਣਾਉਣਾ ਬਿੱਲਕੁਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਇਹਦਾ ਅਤੇ ਸੂਝ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੇ ਚੰਗੀ ਸਰਕਾਰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਚੁਣੋਂ। ਜੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੰਗੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਅੰਦੇਲਾਂ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿਤਰੇ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਿੱਲਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰੇ। ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਸ ਜੜ੍ਹਗੀ ਕਿੰਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜੇ।

ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ਬਰਾਂ

ਗੰਦ ਹੀ ਗੰਦ : ਅਖਬਾਰਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਸਹਿਰ, ਹਰ ਕਸਬਾ ਮੀਂਹ ਦੇ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਗੰਦਗੀ ਦਾ ਮੱਜਸਮਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਹੁਣ ਇਕ ਸਥਾਪਤ ਸਰਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੋਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ? ਜਵਾਬ ਸੱਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਜ਼ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਡੂ ਫੜ ਲੈਣ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉੱਤੋਂ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਹਿਰਾਂ, ਕਸ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਭਿੱਸਤਾਂ ਦਾ। ਆਖਰ ਜ਼ਬੰਦੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?

ਪੰਜਾਬ ਅਮੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ : ਇਹ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ, ਕਾਹਦੇ ਲਈ? ਸਾਂਨੂੰ ਵੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇਵੇ, ਸਾਂਨੂੰ ਵੀ ਛਿੱਲ ਲਾਹੁਣ ਦੇਵੇ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਜੀਬ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਣ, ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਲਸਿਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਤੁਹਾਂ ਦੀ ਵੀਗਾਨੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹੂਮ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਉੱਤੇ ਵੀਗਾਨੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦਾਖਲਾ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੈ : ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਾਇਕ ਪੁੱਤਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਡੇ, ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਲਵੇ ਪਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾ ਰੱਖੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਾਖਲੇ ਹੁਣ 2-10 ਲੱਖ ਤੁਹਾਂ ਵਿਚ ਖਗੋਦ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਏਨਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ, ਕਦੀ-ਕਦੀ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਸਟਮ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਅਗਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜੜ੍ਹਗੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜੜ੍ਹਗੀ ਹੈ।

ਕੀ ਰੱਖ ਹੈ ? : ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਰੱਖ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਟੀ ਵੀ. ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਕਿ ਟੂਪਨ ਬਜਾਜ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 5 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਬਾ-ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਹਿਸ ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਚਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਰੱਖ ਹੈ।

—ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ